

Izbori u Njemačkoj: od bezbojne kampanje, preko šarenih pregovora do crveno-crne koalicije

Ines Sporiš

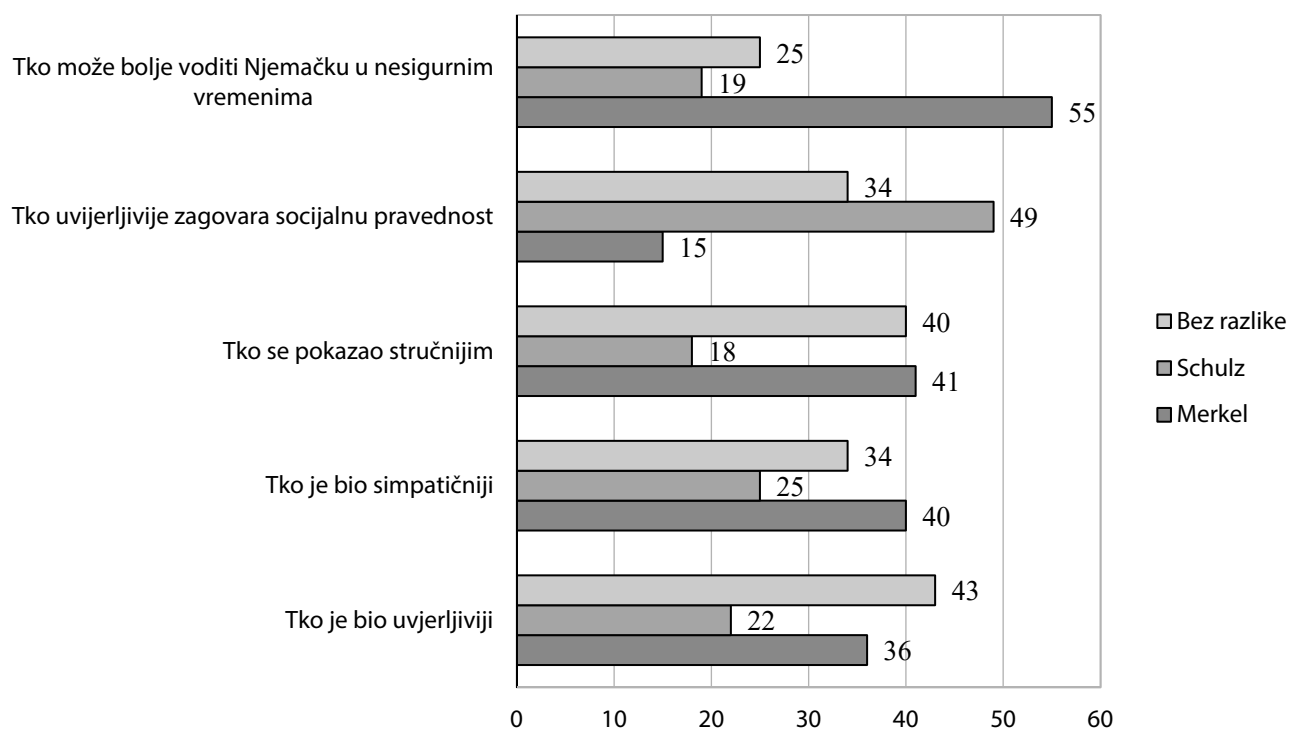
I kad se činilo da Njemačkoj predstoji veliki eksperiment u vidu "jamajčanske koalicije", karte su se naglo promijenile – dočekala nas je još jedna velika koalicija. Sve za političku stabilnost?

Izbori legitimiraju političku vlast i istodobno jamče političku odgovornost. Građani imaju priliku izjasniti svoje nezadovoljstvo ili dati potporu političarima i strankama običnim "križićem" na izbornome listiću. Tekst koji slijedi promatrat će kontekst parlamentarnih izbora u Njemačkoj. Jesu li birači pokazali nezadovoljstvo dosadašnjom vlašću, koja pitanja su dominirala u izbornoj kampanji te naposljetku, koga su njemački građani izabrali i uz kakva očekivanja?

Njemački izborni sustav

Veliki utjecaj kako na ustav, tako i na izborni sustav u Njemačkoj imala su iskustva iz Vajmarske Republike (1919.-1933.). Razmjerni izborni sustav koji nije predviđao izborni prag pridonio je prevelikoj fragmentaciji stranačkog sustava, disfunkcionalnoj zakonodavnoj i izvršnoj vlasti te u konačnici rezultirao propašću Republike i strmoglavim rastom nacionalsocijalizma. Prvi parlamentarni izbori 1949. godine, kao i oni 1953. godine, imali su zasebno napisane izborne zakone. Tek se 1956. donosi tzv. *Bundeswahlgesetz*, savezni izborni zakon koji se od prve upotrebe na izborima 1957. do danas u svojoj srži nije mijenjao. *Zakon o strankama* dolazi još kasnije, 1967. godine, s prvom "velikom koalicijom" Kršćansko-demokratske unije (CDU) i Socijaldemokratske stranke Njemačke (SPD).

Iako njemački ustav zastupnike određuje kao "predstavnike sveukupnog naroda" koji se biraju na "općim, izravnim, slobodnim, jednakim i tajnim" izborima, u članku 38 njemačkog *Temeljnog zakona* ne definira se izborni sustav (BMVJ, 2014).

Grafikon 1. Anketa o dojmovima nakon televizijskih sučeljavanja

Izvor: Forschungsgruppe.de, 2017b.

Dakle, izborni sustav nije našao svoje mjesto u ustavu, ali zato Savezni ustavni sud još uvijek igra važnu ulogu. Prema Nohlenu "u Njemačkoj se pitanje izbornog sustava praktično razvilo od teorijskog pitanja (od pitanja o najboljem izbornom sustavu za razvoj demokracije u jednoj zemlji) i pitanja vlasti (politički se odlučuje sukladno većinskim odnosima u parlamentu) u pravno pitanje u okviru kojega zadnja riječ pripada Saveznome ustavnom sudu sve dok zakonodavac ne uvodi ustavnu novinu. Takva sudačka pozicija moći međunarodno je neobična, pa čak i jedinstvena" (Nohlen, 2013: 33).

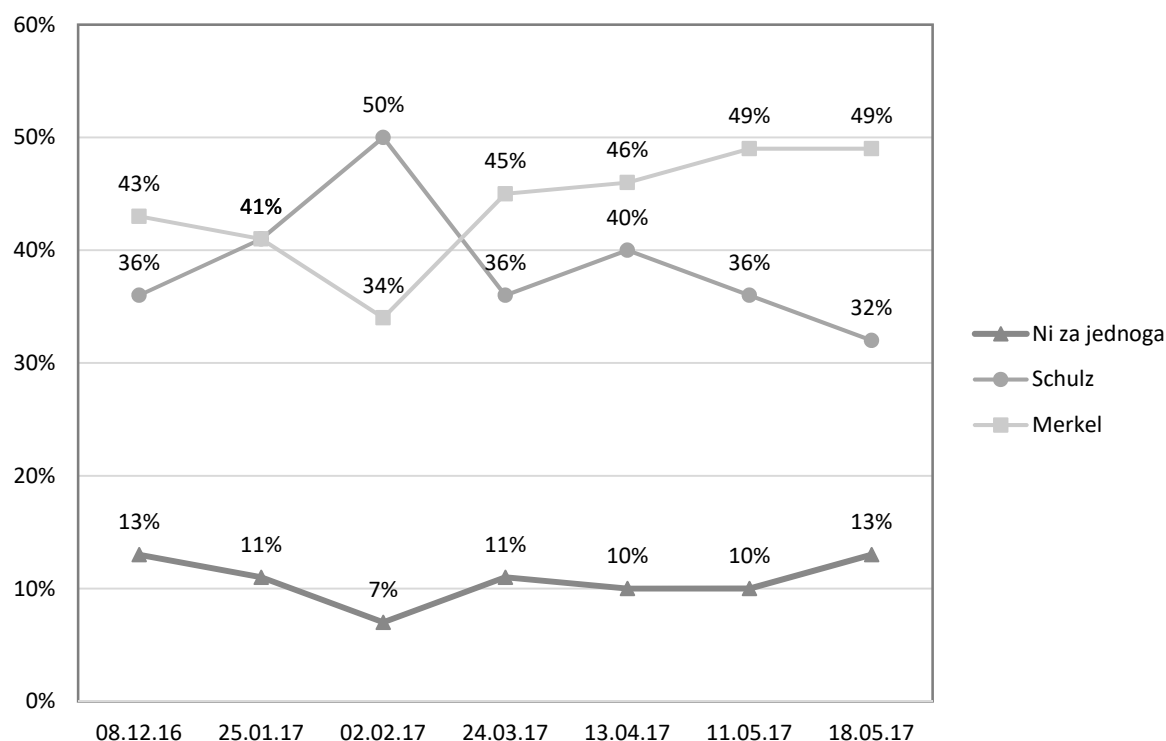
Aktualni izborni sustav razlikuje se od čistog razmjernog sustava Vajmarske Republike i više nego što je to možda na prvi pogled vidljivo. Strah od nestabilnosti, fragmentacije, koalicijskog meteža i radikalizacije doveo je do postupnog razvoja izbornog sustava relativne većine koji se u kombinaciji s razmjernim izbornim sustavom i izbornim pragom od 5 posto naziva personaliziranim razmjernim izbornim sustavom. Međutim, kako navodi Scarrow (2001: 66): "(...) nije samo široko rasprostranjena briga o političkoj stabilnosti dovela do novog sustava, već i interesno pogodovanje". U nekoliko su navrata različite stranke podnosile ustavnu tužbu na izborni zakon, da bi ga zatim Savezni ustavni sud nekoliko puta proglasio neustavnim. Posljednji put to je učinjeno 2012. godine kako bi se doskočilo problemu negativne težine glasa.

U Njemačkoj svaki birač raspolaže s dva glasa. Prvim (*Erststimme*) birači izabiru jednog kandidata u izbornom okrugu u kojem žive. Relativnom većinom kandidat s najviše glasova ulazi izravno u *Bundestag*. Postoji 299 izbornih okruga i samim time toliko izravnih mandata.

Neovisno o svom prvom izboru, birači drugi glas (*Zweitstimme*) dodjeljuju jednoj od stranaka na razini savezne pokrajine. Sainte-Laguëovom/Schepersovom metodom glasovi se preračunavaju u mandate u parlamentu. Kako potonji glasovi odlučuju o sastavu parlamenta, oni su implicitno važniji u for-

Strah od nestabilnosti, fragmentacije, koalicijskog meteža i radikalizacije doveo je do postupnog razvoja izbornog sustava relativne većine koji se u kombinaciji s razmjernim izbornim sustavom i izbornim pragom od 5 posto naziva personaliziranim razmjernim izbornim sustavom

miranju parlamenta i sastavljanju nove vlasti. Nadalje, svaka stranka prvo "popunjava" mjesta u parlamentu s izravnim kandidatima koji su pobijedili u svojim izbornim okruzima te zatim s kandidatima s pokrajinskih lista (*Landesliste*). Ukupni broj regularnih mandata (*Grundmandate*) iznosi 598 mjesta koja se dijele na 16 saveznih pokrajina od kojih svaka već prije izbora

Grafikon 2. Trend podrške – "Koga biste izabrali da možete izravno birati saveznog kancelara?"

Izvor: Infratest dimap, 2017a.

raspolaže fiksnim brojem mjesta prema veličini stanovništva. Ako stranka prijeđe izborni prag (na nacionalnoj razini) ili osvoji 3 pojedinačna, izravna mandata, tada izravno izabrani kandidati ne mogu izgubiti svoj mandat, što može dovesti do pojave prekomjernih mandata (*Überhangmandate*), odnosno situacije u kojoj stranka osvaja više izravnih mandata nego mandata koji joj pripadaju prema postotku osvojenih drugih glasova. Većina razmjernih izbornih sustava, pa tako i njemački, teži "nagrađivanju" pobjednika na izborima dodatnim mandatima.

Sve stranke, osim AfD-a, su oko jednog pitanja složne – od ideje Europske unije ne treba odustati

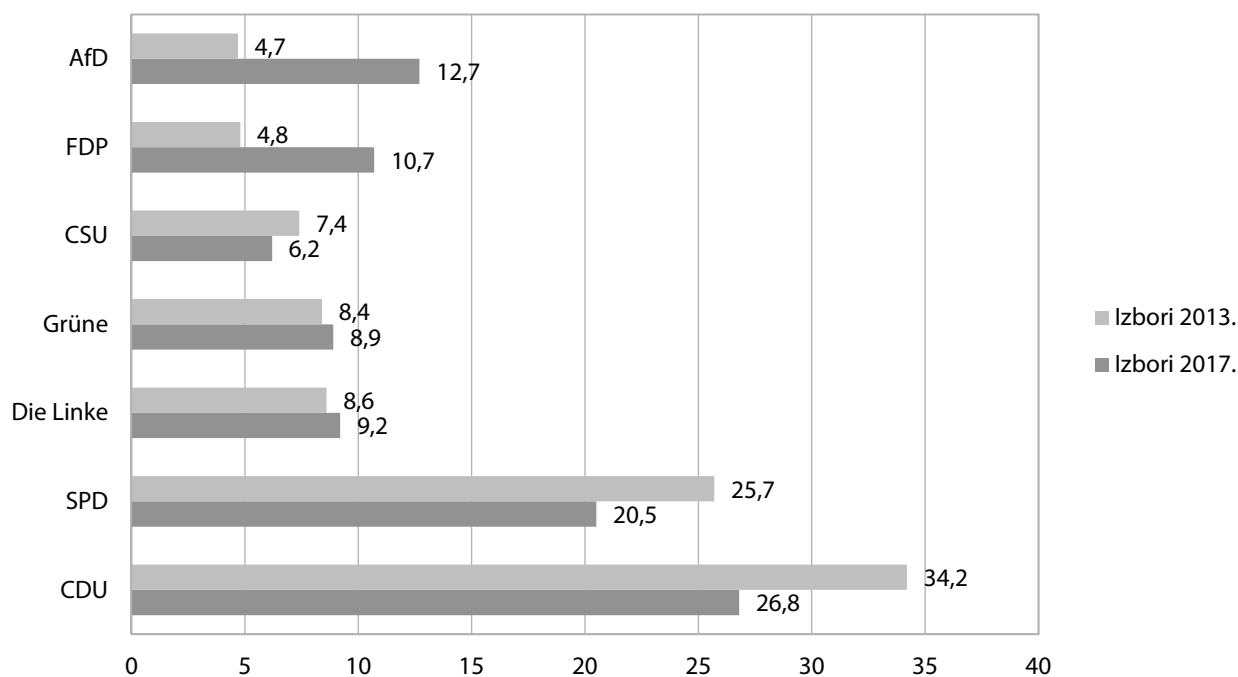
Postoji više načina kako mjeriti proporcionalnost osvojenih glasova i mandata. Možda je najjednostavnija opcija mjeriti najveću devijaciju u izbornom rezultatu koja pokazuje postotak nadzastupljenosti najveće stranke u parlamentu (Lijphart, 1994). Prema Saveznom ustavnom sudu, sastav *Bundestaga* treba što vjernije odražavati političku volju birača i njihove glasove, tj. "(...) treba jamčiti kako brojčanu vrijednost, tako i uspješnost glasova" (Nohlen, 2013: 34).

Kako bi se omogućila jednakost glasova i spriječio disproporcijski učinak prekomjernih mandata, Savezni je ustavni sud već 2009. godine tražio promjene. Novim izbornim zakonom broj 32 - prosinac 2017.

uveden je mehanizam koji dokida prednosti prekomjernih mandata. Prekomjerni mandati se izjednačavaju dodatnim mandatima (*Ausgleichsmandate*) kako bi omogućili da broj mjesta u parlamentu još uvijek točno odgovara postotku dobivenih (drugih) glasova.

Kontekst, stranački prvaci i ključni trenuci izbora

CDU je (još jednom) gradio svoju izbornu kampanju oko osobnosti Angele Merkel. U kampanji su se, osim kancelarke, pojavljivali i drugi političari s dugogodišnjim stažem: predsjednik *Bundestaga* Norbert Lammert, zatim ministar financija Wolfgang Schäuble te ministar unutarnjih poslova Thomas de Maizière, Potonji je u trenutku fokusiranosti medija na SPD objavio deset točaka o njemačkoj kulturi (*Deutsche Leitkultur*), poznatijih pod sloganom "mi nismo burka" i time uspješno skrenuo pozornost medija na sebe. To obraćanje konzervativnijem biračkom tijelu može se smatrati prijelomnim trenutkom koji je prethodio službenom početku izborne kampanje. Čelni kandidat Kršćansko-socijalne unije (CSU), sestrinske stranke CDU-a koja postoji samo u Bavarskoj gdje CDU nema svoga ogranka, bio je Joachim Herrmann. Usprkos nezadovoljstvu CSU-a migracijskom politikom i prijetnjama o izlasku iz koalicije, očito se prije izborne kampanje odnos između sestrinskih stranaka stabilizirao. Druga najveća stranka, SPD, je odabrala sličnu strategiju i također gradila svoju izbornu kampanju oko jedne osobe, i to bivšeg predsjednika Europskog parlamenta

Grafikon 3. Postotak drugih glasova, 2013.-2017.

Izvor: Bundeswahlleiter, 2017b.

i novog čelniku stranke, Martina Schulza. Za razliku od velikih stranaka, Ljevica (*Die Linke*) i Zeleni (*Grüne*), kao i Alternativa za Njemačku (AfD) su imali po dvoje čelnih kandidata (*Spitzenkandidaten*). Sahra Wagenknecht i Dietmar Bartsch predstavljali su Ljevicu, dok su se Katrin Göring-Eckardt i Cem Özdemir iz Zelenih zauzimali za okolišnu politiku. Alice Weidel i Alexander Gauland (AfD) pokušali su se predstaviti kao glas građana nezadovoljnih trenutnim stanjem u državi, izlažući mnoge kritike, a nudeći (pre)malo rješenja. Slobodni demokrati (FDP) pod vodstvom Christiana Lindnera tražili su svoju kartu za povratak u *Bundestag* inovativnom kampanjom okrenutom prvenstveno mlađoj populaciji. Sve stranke, osim AfD-a, su oko jednog pitanja složne – od ideje Europske unije ne treba odustati.

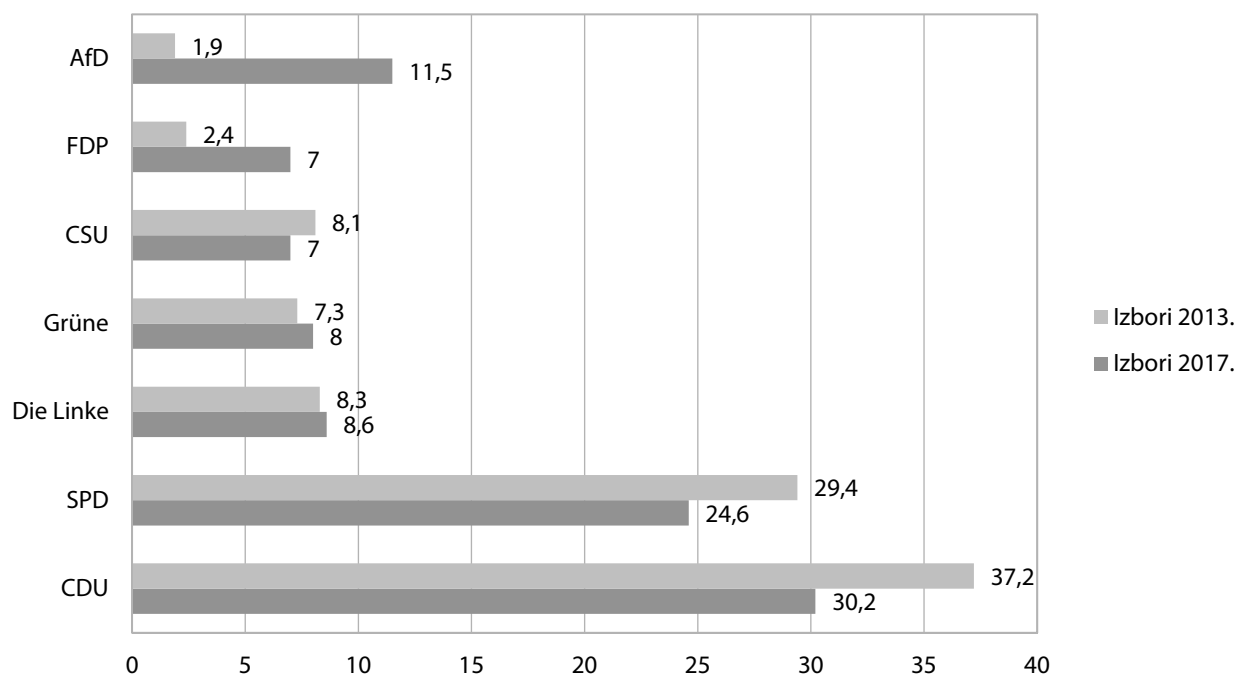
Komentari o sličnosti ne samo stila vođenja i strategije izborne kampanje, već i sadržaja izbornih programa dviju najvećih stranaka nisu jenjavali mjesecima. SPD je u kampanji zagovarao bolju distribuciju poreznog opterećenja, reforme u mirovinskom i zdravstvenom sustavu, potporu obiteljima s malim dohotkom i "socijalniju Europu". CDU se, nasuprot tome, fokusirao na unutarnju sigurnost, gospodarski uspjeh, jačanje malog i srednjeg poduzetništva te financijsko rasterećivanje obitelji. Iako su se obje stranke fokusirale na "obitelj", CDU ima konzervativno poimanje obitelji, dok se SPD obraćao i istospolnim zajednicama. Obje stranke dijele iste ciljeve kada je riječ o smanjenju nezaposlenosti, no pružaju različita rješenja: CDU se okreće gospodarskim instrumentima, a SPD socijalnim mjerama. Zanimljivo je da je u programu CDU-a migracijska politika figurirala tek na marginama, dok SPD znatno više pažnje pridaje integraciji. To i ne čudi previše ako znamo da je slogan CDU-a glasilo "Za Njemačku u kojoj dobro i rado živimo".¹ Strategija

stranke s najdužim stažem na vlasti je bila sasvim jasna: nema razloga za promjene. Naglasak je stavljen na postignute uspjehe, a kontroverzne teme poput izbjegličke krize i AfD-a su ostavljene po strani.

Da će kampanja sve do izbora ostati civilizirana bilo je jasno nakon televizijskih sučeljavanja. Tradicionalno se na sučeljavanje predsjednika dviju najvećih stranaka i dvoje najizglednijih kandidata na mjesto kancelara gleda kao na ključan trenutak izbora koji može preokrenuti tijek izborne kampanje. Iako Martin Schulz

Komentari o sličnosti ne samo stila vođenja i strategije izborne kampanje, već i sadržaja izbornih programa dviju najvećih stranaka nisu jenjavali mjesecima

(SPD) nije htio napadati Angelu Merkel (CDU), za njemačke standarde debata je bila poprilično napeta. Schulz je očekivano konfrontirao Merkel u pitanjima integracije i izbjeglica, no za neke je to sučeljavanje više podsjećalo na koalicijsko pregovaranje nego na sučeljavanje. Čak ni četvorica moderatora nisu uspjela podići tenzije i rasplamsati diskusiju. Velike emocije su izostale, kao i velike ideje. Merkel se još jednom držala strategije sustavnog izbjegavanja kontroverznih pitanja. Sudeći po anketama nakon sučeljavanja (*Grafikoni 1 i 2*), takva strategija ju je ponovno prikazala kao uvjerljivijeg, stručnijeg i sposobnijeg kandidata u očima birača.

Grafikon 4. Postotak osvojenih prvih glasova, 2013.-2017.

Izvor: Bundeswahlleiter, 2017b.

Uzlet SPD-a nakon izbora novog predsjednika u siječnju bio je kratkotrajan. Već u sljedećim mjesecima popularnost Schulza je slabjela, dok je podrška Merkel rasla. Prvi pokazatelji splašnjavanja pojavili su se još na izborima u Saarskoj, zatim i u Schleswig-Holsteinu, ali najteži udarac SPD je pretrpio u Sjevernoj Rajni-Vestfaliji koja broji oko 18 milijuna stanovnika i time čini dobar lakmus test trendova pred izbore. Od izraženijih trenutaka pred same izbore isto valja izdvojiti izglasavanje istospolnih brakova u *Bundestagu*. Kampanja poznatija pod nazivom "Brak za sve" (*Ehe für alle*) zahuktala se istodobno s izbornom kampanjom. Ono što je trebao biti adut manjih stranaka u kampanji² više nije bilo na stolu.

Izbori 2017. možda su bili "dosadni" u usporedbi s američkim ili francuskim predsjedničkim izborima, ali nikako monotoni. Dolazak Martina Schulza na čelo SPD-a donio je veliki preokret, kako u anketama tako i u političkom ozračju. Odjednom je mogućnost zamjene Merkel na mjestu kancelarke nakon 12 godina postala plauzibilna, "pojavi se tzv. nova polarizacija u njemačkoj politici slična tradicionalnoj dinamici ljevica-desnica" (Göppfarth, 2017). S jedne strane, naglasak na socijalnoj jednakosti, s druge na unutarnjoj sigurnosti. S jedne strane Alternativa za Njemačku (AfD), a s druge sve ostale stranke. No, Njemačka je još uvijek zemlja s niskom razinom polarizacije jer se "politički identiteti ne isključuju, a pitanje izbornog pobjednika nije uvjetovano raskolima u društvu" (Toka, 2003). Primjerice, rascjep Zapadna/Istočna Njemačka je još uvijek vidljiv, no ne i odlučujući. Ljevica već tradicionalno pobjeđuje na području bivšeg DDR-a,³ dok CDU i SPD svoje najlošije rezultate ostvaruju upravo u istočnim saveznom pokrajinama.

Rezultati izbora 2017.

Pobjedu na devetnaestim njemačkim saveznom izborima 24. rujna odnijela je koalicija CDU/CSU s 33 posto glasova (8,6 postotnih bodova manje nego 2013. godine). SPD je, kao druga najveća stranka, osvojio 20,5 posto glasova, no isto bilježi pad od 5,2 postotna boda u odnosu na izbore 2013. godine (*Grafikoni 3 i 4*). Ljevica i Zeleni ponavljaju uspjeh iz 2013. godine, s oko 9 posto glasova. Liberali (FDP) su se s 10,7 posto glasova vratili u parlament, dok je u njega po prvi puta s 12,6 posto ušla krajnja desnica (AfD).

Zbog pojave prekomjernih mandata i mehanizma izjednačavanja mandata, broj mjesta u njemačkom parlamentu nije fiksiran. Tako je u osamnaestom sazivu bio 661 zastupnik, a u devetnaestom čak 709 zastupnika, što je dosad najveći broj zastupnika u jednom sazivu. Nakon preračunavanja glasova, CDU je osvojio 200 mandata (55 manje u odnosu na izbore 2013.), SPD 153 (40 manje), a CSU 46 mandata, što je točno 10 manje nego prije 4 godine. Ostale stranke bilježe više mandata nego 2013. godine: FDP 80 i AfD 94 jer nisu sudjelovale u posljednjem sazivu. Ljevica (69 mjesta u novom sazivu) i Zeleni (67 mjesta) su osvojili 5, odnosno 4 mandata više. Zabrinjavajući podatak je taj da se broj žena u *Bundestagu* spustio s 35 na 31 posto (218 od 709 mandata). Pritom najgore stoji AfD sa samo 11 zastupnica (12 posto osvojenih mandata) (*Tablica 1*).

Positivan podatak je s druge strane da je izlaznost porasla u odnosu na izbore 2013. godine kada je na izbore izašlo 71,5 posto glasača. Od 61,5 milijuna birača koliko ih je imalo pravo pristupiti izborima, 76,2 posto je dalo svoj glas. Od toga je 28,6 posto glasovalo dopisno. Naime, ovaj način glasanja je sve

Tablica 1. Raspodjela mandata, 2013.-2017.

	Ukupni mandati		Izravni mandati		Udio žena (%)	
	2013.	2017.	2013.	2017.	2013.	2017.
CDU	255	200	191	185	23*	20*
SPD	193	153	58	59	45	42
AfD	-	94	-	3	-	12
FDP	-	80	-	-	-	23
Ljevica	64	69	4	5	51	54
Zeleni	63	67	1	1	57	58
CSU	56	46	45	46	*	*

*Skupni podaci za stranke Unije.

Izvor: Bundeswahlleiter, 2017b; Mandatsrechner.de, 2017.

popularniji u Njemačkoj te bilježi porast od 4 posto u odnosu na 2013. godinu. Kao i 2013. godine, broj poništenih listića kretao se oko simboličnih 1 posto.

Ishodi i očekivanja

Parlamentarni izbori 2013. imali su apsolutnog pobjednika – CDU i apsolutnog gubitnika – FDP. Četiri godine kasnije, situacija je iz politološkog aspekta ipak sličnija onoj iz 2009. godine. S jedne strane, kraj velike koalicije i s druge, rezultati koji idu u korist "manjim strankama". Na izborima za sedamnaesti saziv, CDU je ostao najjača stranka s osvojenih 33,8 posto glasova, bilježeći pritom gubitak od 1,4 posto i najgori rezultat od 1949. godine. Nadalje, SPD je 2009. ostvario najgori rezultat u povijesti osvojivši 23,0 posto (-11,2 posto) dok su FDP, Ljevica i Zeleni bilježili nevjerojatne uspjehe (Forschungsgruppe.de, 2017c).

Loši rezultati naveli su obje velike stranke na razmišljanje o budućnosti i novim (starim) pravcima. Često se spominjao povratak CDU-a tradicionalnijim i konzervativnijim temama, no anketa *Forschungsgruppe Wahlen* pokazuje da je samo 32 posto CDU-ovih birača za promjene. Većina (63 posto) želi zadržati postojeći smjer. Slično kao i kod CDU-a, za SPD se moglo u medijima često čuti da im je potreban povratak "lijevim"

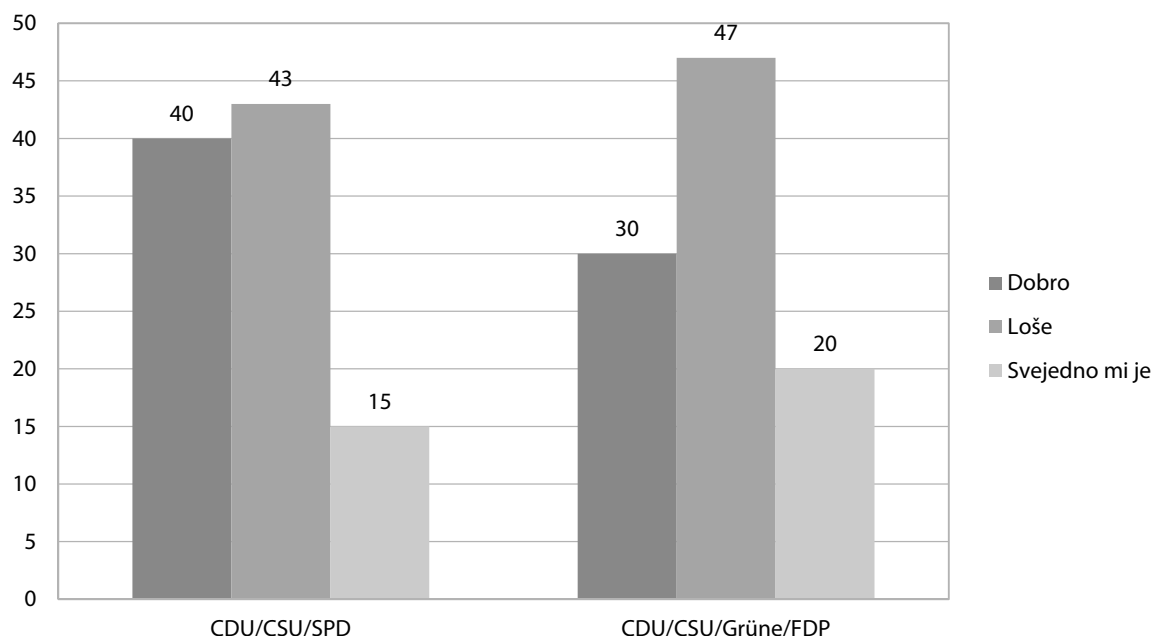
vrijednostima. Takav zaokret podržavalo je samo 50 posto SPD-ovih glasača ispitanika. Njih 46 posto se ne slaže s pomicanjem "ulijevo" (Forschungsgruppe.de, 2017d). SPD je svakako u krizi. Schulz se pokazao neiskusnim u kontekstu njemačke politike, a izborna strategija fokusiranja na "socijalnu pravdu" promašenom. No, neki promašaji prethodnika nisu se ni mogli ispraviti u zadnjih par mjeseci. Tijekom četiri godine u velikoj koaliciji, SPD je gubio kontakt sa svojim tradicionalnim biračima i nije ga uspio ponovno uspostaviti u kampanji, kao što nije uspio ni stvoriti veze s "novim" "neideologiziranim" biračima (Seils, 2017).

No, pomicanje CDU-a prema centru ostavilo je veliki prostor za neku novu desnu opciju. Jedan od "pobjednika" ovogodišnjih izbora svakako je AfD jer, osim neočekivanog izbornog uspjeha, ova relativno nova stranka uspjela se etablirati u stranačkom sustavu. AfD je stranka koja je ugledala priliku u izbjegličkoj krizi i preko noći promijenila naglasak s nezadovoljstva eurom i eurozonom na nezadovoljstvo izbjegličkom krizom i izbjeglicama. AfD je igrao na strahove Nijemaca, strahove od kriminala, terorizma i gubitka kulturnog identiteta, ali se, za razliku od SPD-a, AfD uspio postaviti kao alternativa Uniji, što se pokazalo uspješnim. Dosad se njemački stranački sustav pokazao izrazito fleksibilnim. Premda su se prethodno nove političke opcije drugačijeg smjera, poput Ljevice i

Tablica 2. Najhitnija politička zadaća nakon završetka formiranja vlade prema stranačkoj privrženosti

	Ukupno	CDU	SPD	AfD	FDP	Ljevica	Zeleni
Pravedni dohoci i porezi	24	19	31	18	19	44	17
Poboljšanje sustava socijalne skrbi	22	22	19	7	26	28	20
Jasna imigracijska pravila	18	23	17	40	25	7	8
Borba protiv kriminala i terorizma	14	16	18	25	9	4	6
Očuvanje okoliša	13	11	11	3	9	11	41
Poticanje digitalizacije	3	4	3	0	8	4	4

Izvor: Infratest-dimap.de, 2017b.

Grafikon 5. Ocjena koalicijskih modela prije izbora

Izvor: Forschungsgruppe Wahlen (2017b)

Zelenih, relativno lako ustalile na političkoj sceni, pitanje je koliko dugotrajan može biti uspjeh AfD-a te kakve su mogućnosti te stranke da se dugoročno usidri u političkom sustavu Njemačke.

Rezultati ovogodišnjih izbora pokazali su da stranke više nego ikad moraju obratiti pažnju na trendove u javnom mnijenju te odgovoriti na potrebe i razloge nezadovoljstva svojih birača

Premda je s pojavom AfD-a bilo sve češće govora o društvenom rascjepu uzrokovanom (ne)zadovoljstvom trenutnim stanjem u državi, medijska slika njemačkog društva nije se poklapala s rezultatima ispitivanja javnog mijenja građana. Tako većina birača, neovisno o stranačkoj identifikaciji, ipak pridaje važnost sličnim temama. Prema anketi instituta *Infratest dimap* na uzorku od 1026 ispitanika, jedna četvrtina ispitanika vidi "pravedne dohotke i poreze" kao najvažniju temu nove vlade. Prema mišljenju birača SPD-a i Ljevice, to treba biti prva točka na dnevnom redu. Malo manje ispitanika (22 posto) prednost daje unaprjeđenju sustava socijalne skrbi, dok se medijski vrlo eksponirane teme "migracijskih pravila" i "borbe protiv kriminala i terorizma" nalaze na trećem (18 posto), odnosno četvrtom mjestu (14 posto). Sasvim očekivano, većina birača Zelenih

ističe potrebu za očuvanjem okoliša, a pristaše AfD-a zahtijevaju nova "jasna migracijska pravila". Glasovi najveće stranke su se zanimljivo podijelili na tri teme: "jasna migracijska pravila" (23 posto), "poboljšanje sustava skrbi" (22 posto) i poreznu reformu (19 posto) (v. *Tablicu 2*). Prema ovim podacima, najveći izazov u post-izbornim pregovorima između CDU/CSU-a, Zelenih i FDP-a predstavljat će pitanja migracijske i okolišne politike. Iako taj podatak nimalo ne iznenađuje, spomenute stranke morat će pronaći ne samo međusobni kompromis, već i sa vlastitim biračkim tijelom. Rezultati ovogodišnjih izbora pokazali su da stranke više nego ikad moraju obratiti pažnju na trendove u javnom mnijenju te odgovoriti na potrebe i razloge nezadovoljstva svojih birača.

"Jamajka", kako se još nazivala potencijalna crno-žuto-zelena koalicija (CDU/CSU/Zeleni/FDP) donedavno je punila retke novina. Strah medija i građana od nestabilnosti ovog eksperimenta koji krši ideološka pravila činio se opravdanim (*Grafikon 5*). Teško je zamisliti bavarski CSU i Zelene u istoj vladi, ali novi izbori jednostavno nisu bili poželjni. Udaljenost stranaka u ključnim pitanjima unutarnjeg uređenja države, ekonomije, migracijske i okolišne politike činila se nepremostivom preprekom. Iako na razini saveznih pokrajina⁴ postoje primjeri ovakvih koalicija, savezni koalicijski pregovori pali su u vodu nakon što je čelništvo FDP-a procijenilo kako u koaliciji s CDU-om ne bi moglo dosljedno provesti javne politike koje zagovara. Međutim, pokazalo se da je briga za političku stabilnost jedina točka spajanja CDU-a i SPD-a, zbog koje je SPD bio spreman odustati od oporbenog djelovanja i ući u teške i dugotrajne pregovore o formiranju nove-stare Velike koalicije. Tako ćemo, naposljetku, drugi mandat za redom gledati veliku koaliciju CDU-a i SPD-a na vlasti u Njemačkoj.

Zaključak

Njemački parlamentarni izbori 2017. su uspjeli priskrbiti titulu "dosadnih izbora" u Europi i to ravno uz bok nedavnim izborima u Ujedinjenom Kraljevstvu. Je li to zbog nedostatka niskih udaraca u televizijskim sučeljavanjima ili je posrijedi manjak zanosa političkim idejama? Od gomile njemačkih novina i portala, samo rijetki su propustili počastiti ove izbore epitetom "dosadnih". Ono što je u njemačkim medijima jednostavno okarakterizirano kao suzdržana i čak bezidejna kampanja, u inozemstvu se gleda kao na (poželjnu) ozbiljnu i zrelu demokraciju. U svjetlu nedavnih političkih događanja u Europi (referendum o *Brexitu*, rast popularnosti krajnje desnice) i svijetu (ponajprije američki predsjednički izbori), ne čudi karakterizacija dosadnog kao nečeg pozitivnog. Dosadno se shvaća kao poznato; očekivano; stabilno. Da Nijemci nisu jedini koji pomalo vole svoje političare vidjeti dosadnima i predvidljivima pokazala su financijska tržišta koja su tijekom izborne kampanje (oslanjajući se na svoja predviđanja pobjednika izbora) ostala stabilna.

**Ono što je u njemačkim medijima
jednostavno okarakterizirano
kao suzdržana i čak bezidejna
kampanja, u inozemstvu se gleda
kao na (poželjnu) ozbiljnu i zrelu
demokraciju**

Koliko je stabilnost važna u Njemačkoj pokazuju i ankete nakon sučeljavanja. Nijemci su, po svemu sudeći, zadovoljni smjerom kojim država ide i u kancelarki Merkel vide čvrstog vođu u nepredvidljivom svijetu. U pogledu izbornih rezultata, strategija Angele Merkel prikazivanja sebe same kao jedinog izbora za stabilnost ne samo države, već i Europe, je u potpunosti uspjela. SPD je ostao po strani, a bez CDU-a nema vlade. Čini se da cijena pomicanja prema centru i ostavljanja prostora za AfD ipak nije bila prevelika. Nastavljajući se na tradiciju Konrada Adenauera i njegov slogan iz 1957. godine – "Bez eksperimena!", isticali su se uspjesi iz protekle 4 godine, a izbjegavale kontroverze. I kad se činilo da Njemačkoj predstoji veliki eksperiment u vidu "jamajčanske koalicije", karte su se naglo promijenile – dočekala nas je još jedna velika koalicija. Sve za političku stabilnost?

Bilješke

1 Slogan "Für ein Deutschland in dem wir gut und gerne leben" CDU je upotpunio kraticom na društvenim mrežama #fediwgugl koja je navodno inspirirana *tweetom* američkog predsjednika Donalda Trumpa – „covfefe“. Za vrijeme izborne kampanje otvorena je i #fediwgugl kuća za građane.

- 2 Zeleni su među prvima, a zatim Ljevica i FDP također, izjavili da će to biti jedan od njihovih uvjeta za sklapanje postizborne koalicije.
- 3 Ljevica je osvojila četiri od ukupno pet izravnih mandata na području istočnog Berlina, dok su najlošiji rezultat ostvarili u saveznoj pokrajini Bavarskoj.
- 4 Trenutno je u saveznoj pokrajini Schleswig-Holstein na vlasti "jamajčanska koalicija".

Literatura

- BMJV (Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz) (2014) Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html> Pristupljeno 20. listopada 2017.
- Bundeswahlleiter (2017a) Sperrklausel. <https://www.bundeswahlleiter.de/service/glossar/s/sperrklausel.html#id-0> Pristupljeno 20. listopada 2017.
- Bundeswahlleiter (2017b) Ergebnisse. <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2017/ergebnisse/bund-99.html> Pristupljeno 20. listopada 2017.
- CDU (2017) Regierungsprogramm. https://www.cdu.de/system/tdf/media/dokumente/170703regierungsprogramm2017.pdf?file=1&type=field_collection_item&id=9932 Pristupljeno 23. listopada 2017.
- Forschungsgruppe.de (2017a) TV-Duell 2017. http://www.forschungsgruppe.de/Wahlen/Grafiken_zu_aktuellen_Wahlen/Wahlen_2017/TV-Duell_2017/ Pristupljeno 23. listopada 2017.
- Forschungsgruppe.de (2017b) Bundestagswahl 2017. http://www.forschungsgruppe.de/Wahlen/Grafiken_zu_aktuellen_Wahlen/Wahlen_2017/Bundestagswahl_2017/ Pristupljeno 23. listopada 2017.
- Forschungsgruppe.de (2017c) SPD am Boden. Kleine Parteien historisch stark. <http://www.forschungsgruppe.de/Wahlen/Wahlanalysen/News/BTW09.pdf> Pristupljeno 23. listopada 2017.
- Forschungsgruppe.de (2017d) Politbarometer Oktober II 2017. <http://www.forschungsgruppe.de/Aktuelles/Politbarometer/> Pristupljeno 23. listopada 2017.
- Göpffarth, Julian (2017) Merkel vs Schulz: The return of the left-right divide or just another boring German election campaign? <http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2017/04/03/merkel-vs-schulz-the-return-of-the-left-right-divide-or-just-another-boring-german-election-campaign/> Pristupljeno 17. listopada 2017.
- Infratest-dimap.de (2017a) Kanzlerpräferenz: Merkel klar vor Schulz. <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/umfragen/aktuell/kanzlerpraferenz-merkel-klar-vor-schulz/> Pristupljeno 25. listopada 2017.
- Infratest-dimap.de (2017b) Kompromisse bei der Regierungsbildung gehören zur Demokratie. <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/umfragen/aktuell/kompromisse-bei-der-regierungsbildung-gehoren-zur-demokratie/> Pristupljeno 25. listopada 2017.
- Lijphart, Arend (1994) *Electoral Systems and Party Systems*. Oxford: Oxford University Press.

- Mandatsrechner.de (2017) Die Zahlen zur Bundestagswahl 2017. <https://www.mandatsrechner.de/> Pristupljeno 20. listopada 2017.
- Nohlen, Dieter (2013) Izborni sustav za Njemački Bundestag – kvadratura kruga. *Političke analize* 4 (4): 31-34.
- Seils, Christoph (2017) Eine Partei in Existenznot. <http://cicero.de/innenpolitik/spd-eine-partei-in-existenznot> Pristupljeno 22. listopada 2017.
- Scarrow, E. Susan (2001) Germany: The Mixed-Member System as a Political Compromise. U: Shugart, Matthew S. i Wattenberg, Martin P. (ur) *Mixed-Member Systems: Best of Both Worlds?* Oxford: Oxford University Press, str. 55-69.
- SPD (2017) Regierungsprogramm. https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Bundesparteitag_2017/Es_ist_Zeit_fuer_mehr_Gerechtigkeit-Unser_Regierungsprogramm.pdf Pristupljeno 23. listopada 2017.
- Tóka, Gabor (2003). The impact of cross-cutting cleavages on citizens' political involvement. rad prezentiran na Annual Meeting of the American Political Science Association, Philadelphia, PA. ■